

Føroyingar villleiddir!

SENDINGIN í sjónvarpinum týskvöldið var einki minni enn eina gysari. Hetta var ein óhugnalig og avdúkandi sending, sum sjónvarpið eigur tókk fyrri. Tá nýðast vit sjálvandi at taka øll tey fyrivarni, sum eisini vórðu tikin í sendingini í sambandi við eina endaliga niðurstøðu, sum sigur, at føroyingar vórðu lumpaðir fyrri eina heila milliárd, tá Den Danske Bank snildsliga avhandaði skyldur sínar í Føroyum til føroyska skattgjalðaran.

TÍANVERRI fekk sjónvarpsmaðurin ikki orð á høvudsþersónarnar í hesum forbankaða spæli og var tí nýðdur til at halda seg til aðrar ónavngivnar keldur í banka- og figgjjarverðini. Men er bert ein evarska litil partur av "gitingunum" sannur, so er talan um einki minni enn eina neyðtøku av føroyingum. Dens Danske Bank hevur rætt og slætt gjørt figgjjarligt statskvett í Føroyum. Sambært sendingini hevur danska figgjjar-efirlitið saman við leiðsluni í Figgjargrunninum - fyrri ikki at tosa um leiðsluna í Den Danske Banke - vitandi og heilt miðvíst villleitt føroyskar embætismenn og politikarar, og hetta eigur at fáa avleiðingar onkursvegna. Føroyskir myndugleikar hava nú skyldu til at kanna pástandirnar í hesi sending. Eru teir rættir ella ikki? Hetta má vera minstakrivið til eitt demokratiskt valt stýri í eina tíð, har alt fólkid nýðist at bløða orsakað av eini krepplu, sum bæði er sjálvskapt men eisini í stóran mun kemur uttanfrá.

REYÐI trúðurin í sendingini var tann, at føroyingar áttu ongan tíð at tikið hótanina frá Den Danske Bank - væl stuðlaðar av bæði Figgjarefirliti og Figgjargrunni - fyrri ikki. Danki bankin hótti við at kappi á stókinum og stongja Føroya Banka, um ikki landsstýrið góttið eina loysn, sum bar í sær, at Den Danske Bank slapp undan síni bankaskyldum í Føroyum. Bankin hevði neyvan nakrantíð gjørt álvara av hesi hótan, tí tá hevði tað fingið sera álvarslegar avleiðingar fyrri henda størsta danska bankin úti í altjóða kreditheiminum.

VIT minnst øll ta tungu avgerðina, sum táverandi lögmaður og figgjarmálaráðharri kendu seg nýddar til at taka í sambandi við fyrsta bankakrakkio. Og tað er ikki sýrt av líkheit millum ta støðuna og so hana, sum føroyskir embætismenn og politikarar vóru í tann 22. mars, tá avgerðin skuldi takast um at keypa partabrevini hjá Den Danske Bank í Føroya Banka. Báðar hesar so avgerandi hendingar fyrri Føroyar og ikki minst Føroya framtíð líkjast á tann hátt, at føroyingar vóru undir einum ómetaliga stórum trýsti og høvdu ikki nokk av upplýsingum til at kunna taka eina reidiliga, ærliga og rætta avgerð. Sendingin hjá Trónda Djurhuus hevur aftur reist spurningin um í hvønn mun danir ella rættari dansk figgjjarhugamálið hava misbrúkt kreppluðuna í Føroyum til tess at sleppa sær undan

eini annars sjálvsagðari ábyrgd. Hóast vit hava vitað tað, so verður tað nú skorið út í papp, hvussu privatir spekulantar, og her er Den Danske Bank tann størsti, hava gjørt sær dælt av syrgiligu støðuni í Føroyum við at hongja alla ta privatu skuldin um hálsin á føryokum borgarum, sum annars als onga ábyrgd skuldu havt av hesi privatu skuld.

ONKUR vil nú beinanvegin leggja alla skyldina fyrri, at hetta kundi henda, yvir á føroysku politikararnar og kanska serliga embætisfólkini. Vit skulu ikki her meta um, hvørtvítt hetta er rætt. Men bert áðanna, at embætismenn okkara, sum eru teir, ið skulu ráðgeva politikarunum, hava ikki havt nóg gott innlit í hesi annars so álvarsomum viðurskipti. Um hetta skyldast ov vánaligar embætismenn, eina ov vánaliga stýrisskipan ella okkurt trója skulu vit heldur ikki meta um her. Tað fara so vónandi komandi kanningar av hesum óhugnaliga máli at geva eitt svar upp á. Vit ivast tó onga løtu í, at tað er eingin lætt uppgáva at hava við professionellu bankaleiðsluni í Den Danske Bank og síðani leiðsluna í Figgjarefirlitinum at gera. Hevur tú ikki atgongd til tær neyðugu upplýsingarnar og kennir tú ikki út í odd og egga teirra arbeiðsmetodur og veit, hvussu stórt vald hesar leiðslur í veruleikanum hava í øllum tí danska samfelagnum og helst eisini yvir tí politisku leiðsluni, so er tað sum at verða sleptur upp á fjall. Og møguliga er tað júst hetta, sum er hent bæði 6. oktober og 22. mars: at føroyskir embætismenn hava verið sleptir upp á fjall - at teir hava ongar møguleikar havt fyrri at kanna hesi viðurskipti nóg væl.

HIN møguleikin er so tann, at hesi góðu embætismenn, sum skulu eittast at hava bæði góð pappir og royndir, ikki hava verið nóg góðir ráðgevar hjá okkara politiska stýri. At tey rætt og slætt ikki hava dugað síni ting. Okkurt er í hvussu so er ravruskandi galið í hesum landi, um tað er so, at tað skal vera neyðugt við einum uppskjandi arbeiði frá einum arbeiðssamum og dugnaligum journalisti fyrri at siga umrøddu embætismonnum, hvar og nær teir bóru seg skeivt at og harvið góvu okkara politisku leiðslu skeiv ráð.

TAÐ er so lætt at vera eftirlókur ella at siggja alt í bakspeglinum, sum er vorðin ein nógvið brúkt vending. Men vit fara kortini at reisa spurningin: í slíkum timum vit hava verið ígjøgnum, har vit hava havt tipp-topp professionell og roynd dansk embætisfólk og bankafólk hinumegin borðið, áttu vit føroyingar tá ikki at útvegað okkum serliga ráðgeving frá onkrari útlandskari ráðgevarafyrirøki, sum hevur gott skil og innlit í júst slík banka- og figgjarmál, sum hava verið so avgerandi fyrri okkara framtíð! Ella er tað bara so, at føroyingar eru so autoritetstrúgvir, at vit trúgva øllum tí, ið hesir góðir danir siga og at vit eru ov stoltir til at hvørki at biðja um ráð frá øðrum ella lurta eftir ráðum frá øðrum?

Edvard í Skorðini Joensen hevur gjørt nógvar av upptøkunum í sendingini. Hann hevur annars staðið fyrri mongum av upptøkunum, sum gjørdar hava verið í sambandi við samráðingarnar millum føroyingar og danir. Her lurta hann og Óssur Wintherið eftir boðum frá sjónvarpsleiðsluni í Vørsluni beint undan eina sending. Motoroletelefonar frá Storno vóru sera hentar teir strævnur daganar í Keymannahavn, tá danir og føroyingar samráðast. Mynd jan

SJÓNVARPSENDINGIN týskvöldið eigur at fáa avleiðingar. Politikararnir hava skyldu til at kanna eftir, um upplýsingarnar og pástandirnar í hesi sending eru rættir. Tí eru teir tað, so minnir hetta ikki sýrt um eitt danskt statskvett í Føroyum, sum byggir á lump og lírk, ósannindi, mafiametodur og tað sum verri er. Vit eru partur av danska kongarikinum. Vit hava grundlógarfest rættindi og skyldur. Vit eru umboðað á fólkatingi. Er tað so, at størsti bankin í sama kongaríki - við stuðli frá einum sokallaðum óheftum og neutralum Figgjarefirliti - vitandi og við miðvísu ætlanum hevur "reyvrent" - snýtt og bedrigið - Føroya fólk, tá má hetta metast sum eitt so álvarsamt mál, at tað eigur at verða tikið upp á hægsta stigi. Hetta kunnu føroyingar ikki liva við. Tí hava landsins myndugleikar skyldu til at eftirkanna avdúkandi innihaldið í umrøddu sjónvarpssending. Kemur tað fram, at vit eru villleiddi, tá hava vit gjørt ein handil undir følskum fortreytum, og tí eigur umrøddi handil eisini at verða anoleraður og Den Danske Bank eigur at sleppa at sviða fyrri misgerðir sínar móti Føroya fólk.

TAÐ, sum er uppaftur meira óhugnaligt í øllum hesum, er, at allir hesi nýggju upplýsingarnir geva gróður fyrri teimum gitingum, sum hava verið frammi áður og sum snúgva seg um, at hendingarnar og avgerðirnar í bankaverðini bert eru ein partur av eini samansvörjning frá danskari síðu móti Føroyum, soleiðis sum eitt nú fyrrverandi lögmaður og figgjarmálaráðharri Jógvan Sundstein hevur borið upp á mál í fjølmiðlunum. Tað var hann, sum segði seg ivast í, um ikki danir høvdu eina ætlan við øllum tí, sum nú hendi, og at teir kendu alla

gongdina í hesi ætlan. At teir høvdu umhugað hvønn leik í hesum talvi. Føroyingar høvdu bara at makka rætt.

TAÐ syndarlaga og eisini óhugnaliga við øllum hesum er, at føroyingar sita eftir sum kánus og vita ikki, hvørjum teir skulu trúgva. Skulu teir trúgva donsku figgjarsefirlitunum, iltankunum hjá Jógvan Sundstein, úttalilsum hjá teimum ónavngivnu bankafólkunum í sjónvarpssendingini ella hvørjum? Einki er so ringt sum at liva í óvissuni. Hetta hava føroyingar gjørt leingi. Vónandi er sjónvarpssendingin týskvöldið tann dropin, sum fær bikarið at renna yvir tvs. er tað, sum skal til fyrri at fáa føroyskar myndugleikar at rakna við og krevja av donskum myndugleikum, at hesi málið verða kannað av kvalifiseraðum og ábyrgdarfullum fólkum. Um danir nokta fyrri hesum líkist hetta ikki sýrt eina sak, sum átti at verði lögð fyrri ein ella annan altjóða dómstól.

HESI orð okkara skulu ikki skiljast sum ein skitun tókk til danskar myndugleikar, sum annars hava víst Føroyum stóra vælvild í hesum kreppluðum. Soleiðis sum støðan er vorðin í hesum landi hava vit brúk fyrri vælvild og hjálp frá danskari síðu og her hevur so sanniliga heldur ikki kortað upp á vilja frá teirra síðu. Men vit mugu sum partur av sama ríkisfelagsskapi kunna krevja sum eitt minastamark, at tað í øllum lutum verður spælt við opnum kortum. Og skulu vit ganga eftir sjónvarpssendingini, sum her hevur verið umrødd, so bendir mangt á, at føroyingar í mongum hava spælt kort við bind fyrri eygunum. Spurningurin tá er, hvør hevur bundið fyrri og hví. Sendingin týskvöldið er føroyska sjónvarpinum og journaliststættini her á landi til miklan heiður.